

МЕЦЕНАТСТВО ЯК ДУХОВНА ТРАДИЦІЯ НА СЛОБОЖАНЩИНІ

Фрадкіна Н.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Однією з основних проблем сьогодення є збереження історії рідного краю та здобутків попередніх поколінь. А насамперед – це збереження духовних традицій нашого народу. Однією з найяскравіших таких традицій є благодійництво та меценатство. Історія українського меценатства, починаючи із славетних справ Я. Мудрого, – то, мабуть, одна з найцікавіших сторінок українського минулого, хоча, на жаль, вона майже не вивчена. Особливу зацікавленість визиває культуротворча діяльність благодійників на Слобожанщині наприкінці XIX – на початку XX ст.

Традиції українського меценатства досліджували І. Щудрик, І.І. Плахтій, В. Ковалинський, Ю. Хорунжий та ін., але в них подані лише короткі відомості про окремих меценатів Слобожанщини. Цікавим і ґрунтовним є дослідження М. Слабошпицького «Українські меценати». До проблем ролі духовності в становленні суспільства, його культури звертались О. Лосев, В. Литвин, Д. Лихачев, С. Аверинцев та інші. Проблеми духовності в сучасному українському суспільстві аналізує В. Бондаренко, В. Литвин, М. Закович, В. Степаненко та багато інших.

Поняття «духовність» завжди мало у філософії важливе значення, і відіграє визначну роль у ключових проблемах буття: людина, її місце й призначення у світі, зміст її буття, культура, суспільне життя визначаються духовними чинниками. І тому такі філософи як Платон, Аристотель, П. Юркевич, Г.Сковорода вважали, що поняття «духовність» є похідним від слова «дух» (лат. «spirit» та грец. «пнеума»), що означає рухливе повітря, повівання дихання, носій життя. Духовність можна вважати комплексом таких суттєвих якостей особистості, як любов, релігійність, моральність, потяг до постійного пізнання світу, філософське та наукове мислення, які спрямовані на утвердження гуманізму. Духовна сфера особистості, тобто індивідуальна система духовних якостей, понять і цінностей, є синтезом інтелектуальної та моральної сфери. Без перебільшення можна зазначити, що найвищим проявом духовності є благодійництво та меценатство.

Одним з найвідоміших імен меценатів на Слобожанщині є ім'я родини Харитоненків. Розквіт роду припав на покоління І. Герасимовича Харитоненка – одного з цукрових королів Слобожанщини. Він збудував реальне і духовне училище, жіночу гімназію, притулки, церкви та багато іншого. Його синг. Павло Івановичг. активно продовжував благодійницьку діяльність батька. Наприкінці свого життя Павло Харитоненко задумав перетворити свій маєток Наталівку в Богодухівському повіті на мистецький осередок. Для цього були запрошені визначні митці, серед яких був архітектор О. Щусев, художник М. Добужинський, скульптори С. Коньков і О. Матвеев. Вони сприяли тому, що скоро задум мільйонера-мецената був втілений в життя. Особливе незабутнє враження справляла Спасо-Преображенська церква в Наталівці – одна з найефектніших будов Щусева.

Родина Харитоненків стала добрим генієм для свого рідного краю витрачаючи величезні суми на благодійність. Саме такти чином висвітлювали свою духовність видатні добродійники Слобожанщини наприкінці XIX – на початку XX століття. В родинях Алчевських, Кеніга, Кузнецова. Святополк-Мирських та багатьох інших благодійність була доброю традицією. Сьогодні цю славетну традицію продовжують заможні українці. Імена Пінчука, Ахметова, Новинського добре відомі українцям. Далеко за межами рідного Харкова відоме ім'я О. Фельдмана, який своїми добрими справами робить вагомий внесок у збереження та розбудову української нації. Сьогодні, в часи російської агресії, благочинність набуває особливого сенсу. З кожним днем в Україні меценатів стає більше, допомога простим українцям стає справою усього їх життя. Досліджуючи історію, перекидаючи місток у сьогодення, можна констатувати, що меценатство, як прояв людяності та любові до ближнього, – є невмируща духовна традиція українського народу.